

Naujienu Antroji Dalis

NR. 793

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

V. AUGUSTAITIENĖ

AD. MICKEVIČIUS - TREMTIES POETAS

(II dalis — Naujienos, 1965 m. bal. mėn.)

Ir kada gi mum bus leista iš Dievo malonės
Grįžti į savo namus iš tremtinio kelionės!

Poema "Ponas Tadas"

Vasara. Saulės įkaitinti miesto namai, tvankus oras, didmiesčio triukšmas verčia su ilgesiu pagalvoti apie gamtą už jo ribų — žaliuojančius miškus, banguojančias pievas ir gaivinančius melsvų ežerų plotus...

Skrenda mintys ir svajonės dar toliau... Ilgesio sparnų nešamos jos skrenda į tą šalį, kur nuo pat kūdikystės buvome tos gamtos apsupti, kur buvome su ja tiesiog suaugę ir kur ja galėjome laisvai gėrėtis.

Norėtys užmiršti šių dienų vargus, rūpesčius, nesantaiką tautiečių tarpe ir gyventi vien tu, kas giedra ir gražu.

Nuostabu. Prieš daugiau negu 100 metų tokioj pat padėtyj buvo lenkiškai rašantis, bet iš visos širdies savo tėvynę Lietuvą mylintis didysis poetas romantikas Adomas Mickevičius.

Jis — kaip ir mes — buvo nuostojęs savo tėvynės, jis — kaip ir mes — kentėjo dėl tautiečių nesantaikos tremtyje, jis — kaip ir mes — klausdavo savęs: "ar dar sugrįšim ir kada?"

Bet taip jau dedasi: vienus skausmas palaužia — kitiems tas pats skausmas būna akstinu dideliame užsimojime. Ir toli nuo tėvynės (Paryžiuje), Adomas Mickevičius užsidaręs nuo visų kuria spontaniškai savo gražiausią poemą "Ponas Tadas", arba: "Paskutinis užvažiavimas Lietuvoje".

Poemos siužetas paprastas. Tai, galima sakyti, kaimo žmonių idilija lietuviškos gamtos fone. Veiksmas vyksta tais laikais, kada nesant tinkamų įstatymų nesusipratimai bajorų tarpe buvo sprendžiami "užvažiuojant" į jų dvarus su dideliu skaičium tarnų (jie būdavo net apginkluoti) išaiškinti nesusipratimus tarp dviejų kaimynų ir, reikalui esant, dauguma balsų nustatyti kaltininkui bausmę.

Viskas vyksta šitoj poemoj lengvai ir linksmai. Charakteringai nupiešti bajorų, aistringų medžiotojų, senų tarnų, smuklininko žydo Jonkelio brožai. Tame fone — dvi priešingų tipų poros: viena neigiama, kita teigiama. Neigiama — jaunas turtingas grovas, dykaduonis, snobas, užsienio (Italijos) gamtos grožio mėgėjas ir pagyvenusi, daug prityrusi kokerė Telimena (Peterburgo madų sekėja). Teigiama — ponas Tadas, laisvės kovotojas, Lietuvos gamtos garbintojas, ir Zosė — tikras gamtos vaikas, tik ką pra-

žydusi kaip radasta laukuose.

Pinasi intriga Napoleono karų metu. Grafas susižavi jaunuote Zose, o Telimena vilioja Tada. Bet Zosės dėdė planuoja kitaip... Ir po tam tikrų pailiavimų Tadas susižieduoja su Zose, kuri ne pagal Telimenos nustatytą "madą" apsirengia sužeidotuvių dieną tautiškais drabužiais ir deda ant galvos rūtų vainiką. Dvi priešingos bajorų partijos susigerina. Vyksta medžioklės, kanklininko Jonkelio koncertas, balius...

Siužetas paprastas. Bet gamtos ir papročių aprašymai tokie savi, artimi ir, be to, meniški, kad jie ir dabar dar nenustojo savo gaivinančios ir širdį guodžiančios reikšmės.

Peržvelgus tos poemos 12 "knygų" (autorius vadina poemos straipsnius — "knygomis") atrinkau ir bandžiau išversti (teatleidžia man skaitytojas eilavimo netobulumus) tas eilutes, kurios labiausiai lietuviams artimos ir tinka šių dienų tremtinių nuotaikai.

Jau pačioj įžangoj poetas nurodo motyvą, dėl kurio jis rašo:

O Lietuva! Tėvyne manol Tu esi tartum sveikata.
Tik kada jos netekom, brangint išmoktam ją tada.
Regiu šiandien aš Tavo grožį visame puošnume
Ir ilgesio jausmų pagautas noriu aš aprašyt tave.

Poema prasideda malda... Poetas tikisi stebuklo, kad Dievas išpildys jo didžiausį troškimą grįžti namo... o tuo tarpu — sako jis:

O tuo tarpu ilgesiu nukankintai sielai
Leiski persikelti į tą kraštą miela!
Ten, kur ant kalvelių žaliuoja miškai,
O prie Nemuno pievos banguoja plačiai.
Kur laukai dabinti augančiais javais,
Rugiais sidabriniais ir aukso kviečiais!

Toliau smulkiai aprašytas pasiturinčio bajoro nedidelis dvarėlis, gyvenamas namas, sodas, ūkiški pastatai. Ta proga poetas neužmiršta paminėti šeiminko vaišingumo:

Vartai į sodybą visada atkelti,
Lyg kviestų praeivį svečiuosna užėiti.

(Nukelta į 2 psl.)

Henrikas Blazas

J. VLKS.

HENRIKĄ BLAZĄ PRISIMINUS (1903—1965)

Jaunų dienų darbų virtinė

Š. m. lapkričio 1 d. New York'e mirė rašytojas Henrikas Blazas. Gimė 1903 m. Rygoj. Lietuvos Nepriklausomybės pirmais metais persikėlė Kaunan. 1924 m. čia baigė gimnazijos mokslą. 1924—1929 m. Vytauto D. Universitete studijavo lietuvių literatūrą ir filosofiją. Jo pasirinkta mokslo sritis savaime skatino spaudoje reikštis. Dar studentaudamas organizavo studentijai skirtą laikraštį "Studentas" ir jį redagavo. 1928 m. H. Blazas pradėjo leisti humoro laikraštį "Vapsos". Siam netesėjus eiti, 1933 m. ir vėl juokdarvybos savaitraštį "Kuntaplį". Šis išsilaukė iki 1938 m. Lietuvoje "Kuntaplis" turėjo gerą pasisekimą, plačiai buvo skaitomas ir gerokai veikė visuomenę. Kuntaplis buvo sumaniai redaguojamas. Bet kurie žymesni Lietuvos įvykiai, o ypač visokeriopos blogybės, visada pasirodydavo Kuntaplio šviesoje kandžiai aprašytos. Valdžios nevykusieji darbar ar žygiai laip pat "Kuntaplio" buvo dėmesio centre.

Kad ir kaip valdžios cenzūros pešiojamas, "Kuntaplis" visada surasdavo galimumo vienaip ar kitaip tas neigiamybės suminėti humoro šviesoje. Daug kas buvo galima išskaityti "tarp eilučių", ko nors ir budri cenzoriaus akis nepastebėdavo. "Kuntaplis" daug turėjo visokeriopų nesusipratimų su cenzūra.

"Kuntaplis" su savo pašai-

mis gerokai patarnavo to meto valdžios opozicijai.

Redaguodamas "Kuntaplį", H. Blazas bendradarbiavo tada ir kituose laikraščiuose, tarp kurių "Lietuvos Žiniose".

Spaudos darbas tremtyje

V. Vokietijoj tremties metais teko kartu su H. Blazu man imtis spaudos darbo. Greta jau einančių lietuvių tremtinių stovyklose laikraščių buvo sumanyta dar vienas išleisti. Sumanėm leisti Chicagos "Naujienu" antrą laidą. Gavau iš Dr. P. Grigaičio ir Noros Gugienės pilną įgaliojimą pradėti leisti "Naujienu" antrąją laidą. Į talką pasikviečiau H. Blazą, gerai patyrusį žurnalistą, demokratijos šalininką. Deja, mudviejų sumanymas neišdegė.

JAV kariuomenės vadovybės spaudos skyrius nepritarė ir atsisakė duoti laikraščiui popieriaus iš JAV kariuomenės sandėlių. V. Vokietijoj tada popieriaus gauti buvo sunku. Buvo galima jo prasimanyti tik spekuliacijos kainomis.

Tai buvo labai rizikinga tokio darbo imtis. Juo labiau, kad abudu buvom bepinigiai.

Buvau išrinktas Lietuvių tremtinių bendruomenės valdybos pirmininku. Tuoj buvo pajusta, kad kitoj lietuvių tremtinių spaudoje maža rašoma apie Lietuvių Tremtinių Bendruomenę. Tada dar paštas tinkamai neveikė. Lietuvių tremtinių stovyk-

(Nukelta į 2 psl.)

AD. MICKEVIČIUS

(Atkelta iš 1 psl.)

Į tą gražų ir jaukų Lietuvos kampilį sugrįžta iš Vilniaus universiteto, kelerius metus namie nebuves, sūnus Tadas. Jis randa paaugusią tolimą giminaite Zosę ir ja susižavi. Zosė beveik dar vaikas, bet tuo laiku vieši namuose Telimena, patyrusi koketė. Ji vilioja Tada, nors kartu užmezga glaudesnius ryšius ir su kaimynu — grafu.

Bevaikščiojant kiek toliau nuo namų, Telimena ir Tadas sutinka grafą. Jis paišo peizažą. Bet Telimena išjuokia jį. Esą, buvusiam Italijoje, kas daugiau gali patikti už kiparius ir palmes...? Tadas yra priešingos nuomonės. Ir pats poetas susunka:

O juk aplinkui juos supo Lietuvos miškai!
Kupini grožio (ie ošė rimtai...)
Jie vos vainikuotos laukinių apynių,
šermukšniai raudonais skruostais,
lyg kaimo piemenų.
Lazdynai kaip menados su perlais
brangiais
Puošėsi lyg karoliais žalsvais
riešutais.
Putinai, radastos glaudės susi-
spietę,
Gervuogė juodom lūpom bučiavo
avietę...
Susikibę lapais krūmai apsupo
ratu
Jaunavedžių porą aukščiausia
visų:
Aukštaliemenį beržą ir jauną
vinkšną,
Gražiausią ne tik ūgiu, bet ir
žaluma.
Kiek toliau, kaip seneliai džiau-
giasi anūkais,
Taip žavėjosi jaunimu sėdint
seni bukai.
Ten garbingos liepos, čia sama-
nom barzdotas,
Išgyvenęs šimtmečius, ažuolas
kuprotas
Rėmėsi savo šakom ant kitų
ažuolų
Savo pirmatapy, jau nebegyvų...

Bendrai Lietuvos miškai paliko poetui giliausią, neišdildomą įspūdį — jis mena juos net istorinėje praeityje.

Miškai! Jus lankė ir jūs tankmė-
se medžiojo
Karalius, kuris Vytauto kalpoką
nešiojo.
Paskutinis Jogailų karžygis lai-
mingas
Ir paskutinis Lietuvos medžiofo-
jas galingas.
O tėviškės medžiai, seni mano
draugužiai!
Jei Dangaus bus skirta pasimatyti
sugrįžus,
Ar aš jų teberasiu? Ar bent
viena gyvuoja
Iš tų, apie kuriuos aš, kūdikis,
rėpliojau?
Ar tebegyvas Baublys* didysis?

* Būdinga yra Ad. Mickevičiaus aprašyme, gal šių dienų poetams neįprasta, personifikacija: "ošia rimtai, bučiuoja, sėdi"...

** Priešas poeto: "Raseinių apskr. Paškevičiaus dvare augo ažuolas, pagonių laikais — šventenybė. Jo vidury Paškevičius įrengė lietuviškų senienų muziejų.

Tas, kurio drėvė,

Išgręžtoji šimtmečių lyg namo
erdvė,
Dvylika vyrų būt galėję lengvai
Vakarieniauti prie stalo laisvai.
Paminčiai mūsų brangūs! Kiek
kasmet iš jūsų
Žūva nuo kirvio verteivų arba
valdžios rusų?!

Nepamiršta poetas ir Lietuvos žilos praities:

O jūs medžiai — vienmečiai kun-
nigaikščių didžiū —
Panerių, Kuseliavos, Belovežės
miškų,
Kurių šešėlis saugojo karnuotas
galvas!
Lankė jus griežtas Vytenis ir
pats Mindaugas,
Ir Gediminas, kai ant kalno
Panerių
Gulėjo prie laužo ant meškos
kailių,
Klausydamas Lizdeikos dainų
išmintingų...
Neries vaizdu apsvaigintas ir
užmigdytas Vilnelės ošimu
Sapnavo vilką — geležim
šarvuotą —
Ir pabudęs — pagal įsakymą
dievų duotą
Pastatė Vilnių, kuris sėdi tarp
miškų
Kaip vilkas tarpe taurų, šernų
ir meškų.
Iš šito Vilniaus miesto, lyg
romėnų vilkaičiai,
Kilo Kestutis, Algirdas ir jo
Algridaičiai
Garsūs savo medžioklėm ir
garsūs kariais —
Ar jie priešą vaikė, ar žvėrį
laukais.
Sapnas tas atskleidė paslaptį
Lietuvos buities,
Kad kraštas reikalingas — miškų
ir geležies!

Ar poetas, ilgėdamasis tėvynės, aprašinėjo ūkininko sodybą, joje gyvenančių žmonių papročius, tėviškės laukus ir miškus, ar skrido mintimis į istorinę praeitį, jis visur turėjo tik Lietuvą mintyse ir kuo gražiausiai apie ją atsiliepdavo.

Sukūręs gražiausią savo poemą Adomas Mickevičius lyg teisinasi negalėjęs sukurti nieko svaresnio ir aiškinasi:

Apie ką čia svajosi tarp Paryžiaus
namų
Parsinešęs iš miesto tiek minčių
negerių;
Ausys pilnos triukšmo ir miesto
ūžimų,
Galva — vis tų pačių liūdny
prisiminimų
Apie melą, keiksmus ir žalingus
vaidus,
Pavėluotus ryžtus beį gailėsčius
graudžius.
Aš norėjau aplenkėti — mažo po-
lėkio paukštis —
Aplenkėti audringus ir žaibuojan-
čius aukščius
Ir ieškoti užuovėjos ir giedrios
ramybės
Tolimoj vaikystėj — tėviškės
sodyboj...

Adomas Mickevičius buvo labai kuklus žmogus. Šito savo literatūrinio chef d'oeuvre'o gale jis pareiškia, kad jam būtų buvusi kada nors didelė paguoda, jei jo raštai patektų į šiaudines pastoges...

H. BLAZAS...

(Atkelta iš 1 psl.)

lose leidžiami laikraščiai tenkinos savo stovyklos žiniomis ir pasaulio įvairiais įvykiais. Buvo gyvas reikalas arti Lietuvių Tremtinių Bendruomenės valdybos būstinės išleisti laikraštis. LTB valdybos pritarimu buvo suorganizuotas 1946 m. Tremtinių žinių leidimas. Jas redaguoti buvo pakviestas H. Blazas. Laikraštis H. Blazo buvo sumaniai redaguojamas, man talkininkaujant.

Tremtinių žinių pasirodymas buvo labai nepalankiai sutiktas kitų jau ėjusių lietuvių laikraščių. Prisibijota konkurencijos ir įtarinėta, jog Tremtinių žinios leidžiamos LTB pinigais. Teko sušaukti visų laikraščių redaktorių ir nuolatinius jų laikraščių bendradarbius bendrai spaudos reikalais pasitarti. Suvažiavime be pasigailėjimo buvo puolamas H. Blazas, kad kaip Tremtinių žinių redaktorių dirba už LTB pinigus. Tame suvažiavime man teko pirmininkauti ir išaiškinti, kad Tremtinių žinios verčiasi savo pajamomis, o kadangi leidžiamos Wisbadeno stovykloje, kur talpinos LTV būstinė, tai savime aišku, kad čia vietoje iš LTB gaunama daug žinių ir todėl Tremtinių žinios išgijo oficiozo vardą. Tas pirmas ir paskutinis tremtyje spaudos redaktorių suvažiavimas baigėsi visų bendru susitarimu ir be jokių priekaištų Tremtinių žinių redakcijai.

Jeigu kaimietė, baigus sukt
ratelį
Ir sudainavus mylimą dainelę,
Imtų skaityti tas mano knygas,
Kaip ir jos dainos, tokias
paprastas...

Už tą darbą Adomas Mickevičius nesitiki plataus pasaulio garbės. Vainikas nupintas kaimietės rankomis iš rugiagėlių ir žaliųjų rūtų jam būtų meilėnis už Kapitolio laurus.

Adomui Mickevičiui nebuvo lemta pamatyti tėvynės, bet jis savo poemoje ją gyveno. Jis girdėjo Lietuvos miškų ošimą, matė nokstančius javus, galvijų bandas, grįžtančias iš ganyklų, ėjo per girias grybaudamas, vakarais klausėsi varlių "koncerto"... Vizija, kurią jis išgyveno tarp didmiesčio mūrų, jam virto tikrove! Ji lengvino jo tremties dalį, o Lietuvos gamtos grožį ir jos istorinę praeitį jis išgarsino ir svetimiejiems, kaip ne vienas anų laikų poetas, nors jis ir rašė svetima mums kalba.

Mickevičiaus "Ponas Tadas", be vertimų į lietuvių kalbą, yra išverstas ir į vokiečių. Be to dar, vienas vertimas į vokiečių kalbą žada greit pasirodyti. Būtu visai naudinga Amerikoje studijuojantiems anglistams išversti jį ir į anglų kalbą. Tas supažindintų lietuvių kilmės amerikiečius su Lietuvos gamta ir anų laikų papročiais, prisidėtų prie Lietuvos garsinimo ir išaiškintų lenkams Amerikoje tikrą Mickevičiaus kilmę.

Ceriale, Palmių Riviera
1965, rugsėjo mėn.

Bet laikraščiui neilgai buvo lemta eiti. Iš čia tremtinių stovykla buvo perkelta į Matenbergą prie Kasselio. Čia vietos JAV kariuomenės komendantas atsisakė duoti laikraščiui leisti leidimą. Tada ir vėl kartu su H. Blazu aplankėme JAV kariuomenės spaudos skyrių prašyti sutikimo leisti "Naujienu" antrąją laidą, kuri būsianti visiems lietuviams skiriamas laikraštis. Deja, ir čia buvo atsisakyta bet kuo paremti to laikraščio leidimą, kaip štai gauti popieriaus iš JAV sandėlių, patalpų ir kita, žinoma, už pinigus. Mūdyviem aiškiai buvo priminta, kad JAV kariuomenė gali remti visiems skirtą laikraštį ir tokį, kuris naudingas kariuomenei ir gyventojams. Toks gali būti leidžiamas tik anglų ar vokiečių kalba. Tokie laikraščiai jau eina. Išėjova nieko nepesė ir nosis nuleidė.

Aistijos įsikūrimas

Tremtinių žinioms leisti, A. Puskelapaičiui padedant, nusipirkome raidyną su lietuviškais ženklais. Persikėlus į Matenbergą, susidarė proga įsteigti kooperatinę bendrovę Aistija lietuvių spaudai leisti. Toje stovykloje gyveno keli spaustuvų darbininkai, tai, susitarus su Kasselio viena spaustuvė, pradėjom darbą. Buvo Skautams atspausdinta įvairių žiems reikalingų spaudos leidinių, mokykloms keletas vadovėlių, kalendorius, vokiečių kalba Vydūno Die Lebenswelt im Preussen Litauen ir dar kitų įvairių leidinių. Tremtiniams pradėjus skirstyti po įvairias valstybes, Aistija nustojo veikusi ir iki šiol neturima jos reikiama likvidacijos akto... nors likvidacijos komisija buvo sudaryta. H. Blazas čia maža kuo prisidėjo. Jis apsigyveno kitoje stovykloje.

Susitikimas
benamių pastogėje Vienoj

Su H. Blazu man teko susitikti Vienoj dar karui siaučiant. Susitikova visai nelauktoje vietoje — Vienos miesto benamių namuose. Tos patalpos buvo skirtos miesto gyventojams, kurie niekur kitur negalėjo surasti nakvynės arba tokiems, kurie "apsinakvodavo" soduose gerokai alkoholio paveikti. Tremtiniai į tuos namus nebuvo įleidžiami. Jų prižiūrėtojas buvo griežtas, rūstus, pasigailėjimo nežinąs.

Tremtiniams, kurie neturėjo kur pernaktoti, buvo skirti kiti namai. Kas į tuos tremtiniams skirtus namus nueidavo, tokie tuoj buvo paskirstomi įvairiems darbams karo pajėgumui stiprinti, o jaunimas — į vokiečių kariuomenės pagelbinius dalinius. Be to, tuose namuose buvo apsigyvenusių visokeriopų piktanaudžių vabzdžių tremtinių krauju mantintis. Todėl tie namai visų tremtinių buvo privengiami. Atsidūrus Vienoj, ir darbo koltelės arba užsienio paso neturint, net viešbutyje nebuvo galima nakvynės susirasti.

(Nukelta į 3 psl.)

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, DECEMBER 11, 1965

Vytautas Kasiulis

Naturmortas

LIETUVOS ŪKININKŲ . . .

(Atkelta iš 3 psl.)

Lietuvos ūkininko jokios padėkos, nei pagarbos nesulaukė, o tik stiprėjo ir stiprėjo pasipriešinimas. Nemažesni pasipriešinimą ūkininkai rodė ir savo krašto dvarininkams, kai jų vaikai valdžios ir dvarininkų gaudomi, bėgo į kitus kraštus, kad savo jaunomis jėgomis nestiprintų caro galybės.

II.

Dabar Lietuvą yra užgriuvusios pačios sunkiausios dienos, visoje jos ilgų šimtmečių istorijoje. Ji, kaip ir daugelis kitų laisvų kraštų, tapo auka pačių žiauriausių suokalbinių diktatorių — Rusijos komunizmo ir Vokietijos nacizmo.

Antruoju pasauliniu karu, abiejų diktatorių pradėtu, demokratinis pasaulis nugalėjo vieną savo priešą — nacizmą, bet savo nelaimėi, tuo pat metu, dėl nepaprastai savo didelių politinių klaidų, išugdė sovietinį komunizmą ir jo revoliucinį imperializmą. Lietuvių tautos laisvė ir valstybės nepriklausomybė buvo paskandintos šio imperializmo kraujuotose bangose. Kai kas laisvojo pasaulio — JAV asmenyje buvo laiku suprasta ir nepriklausomos Lietuvos vardas tebėra iš pasaulio valstybių sąrašų nešbrauktas. Tai labai svarbus ginklas mūsų tolimesnėms kovoms.

Sovietiniam imperializmui neužtenka svetimas žemes ar teritorijas užgrobti, nepriklausomas valstybes naikinti, žmonių ir tautų turtą grobti, jam reikia ir pačių žmonių gyvybėmis sotintis, jų nekaltu krauju besisotinant naujų aukų ieškoti. Vien tik Lietuvoje žudymais ir ištrėnimais sovietai išnaikino apie 400 tūkstančių gyventojų.

Dabar komunistinis imperializmas griebtė griebia naujas aukas Azijoje, Lotynų Amerikoje ir net Afrikoje. Ar jis kada nors pasisotins turimu grobiu? Ar jis užvaldys visą pasaulį?

Tai labai dideli klausimai. Neieškodami jiems tikslų atsakymų, tvirtai tikime ir visi tikime, kad bet kurios formos komunistinis imperializmas, nešas tautoms revoliucinę pradžią, bus sustabdytas, kaip jis jau sustabdytas Europoje prie Elbės krantų. Jis bus nugalėtas visur, o mažus jo likučius nuskratys pavergtosios tautos, tarp jų ir **lietuvių tauta.**

III.

Aptarę platesnės apimties apraiškas, arčiau pažvelgsime į Lietuvos ūkininkus sovietinėje okupacijoje.

Pirmuoju savo dekretu, 1940 metų liepos 22 dieną išleistu, okupacinė valdžia atėmė iš žmonių žemę, turėjo jos kas daugiau ar mažiau, kaime ar mieste, jokio skirtumo nedarydami. Tai pirmas didysis smūgis, buvo taikytas ir suduotas, ne kam kitam, bet pirmoje vietoje, mūsų ūkininkui. Jam nebeliko po savo kojų tos kvepiančios savo žemės, daug daug metų dirbtos, dažnu atveju pūslėtų rankų darbu įsigytos, mylėtos ir savo sūriu prakaitu aplaistytos.

Jau tik vienas šitas bolševikų aktas vertė ūkininką susičiaupinti, kumštį suspausti, ieškoti kitų ginklų, kuriais prie pirmos progos būtų smogiama priešui, savo teisėms, savo ir tėvynės laisvei nuo priešų ginti. Praslinkus vieneriems metams, vos rytų fronte pirmiesiems karo lėktuvams Lietuvos padangėje suūžus, tauta ir ūkininkija griebėsi ginklo ir vijo savo pirmąjį priešą iš savo žemės ir savo gražiosios tėvynės.

Antrasis okupantas — vokiečiai nacių pripažino bolševikų ūkininkų dekretus Lietuvoje ir visą Lietuvos žemę laikė jau Reicho nuosavybe, kai sovietai, kaip okupacinė jėga, be jokio teisinio pagrindo Lietuvos žemę buvo pavertę Sovietų Rusijos nuosavybe.

Lietuvos ūkininkas apsispylė, tikėjęs, kad jis vėl bus savo žemės savo ūkio savininkas. Kietai sukandęs dantis ūkininkas trejis metus naujam okupantui pylė pyliavas, atidavinė-

jo gyvulius, bet kartu tvarkė ir saugojo savo ūkį kaip tik įmanydamas ir kartu laukė okupacijos galo. Ir per šiuos metus ūkininkui teko pakelti labai sunkių kovų, kuomet iš aruodų buvo išsemiami paskutiniai grūdų likučiai, išplėšiami gyvuliai, arba gaudomi jo sūnūs bei dukterys darbams į Vokietijos karo mašiną. Okupacijos galo nesulaukta. Ji nepasibaigė nei nutruko, tik pasikeitė akupacinės jėgos ženklai: vieton haakenkreuzo, buvo pakabinta raudona žvaigždė.

Grįžo į Lietuvą išvargęs, apiplyšęs ir alkanas bolševikas. Už tat jis dabar buvo dar žiauresnis negu prieš keletą metų iš Lietuvos išmuštas. Ir tik dabar prasidėjo Didysis Lietuvos karas su Sovietų Rusija. Karštas ir kruvinas karas su priešu, Lietuvos partizanų vedamas ir visos tautos palaikomas tęsėsi apie aštuonerius (1944—1952) metus. Jis buvo nepaprastai kietas ir sunkus. Šitame kare sovietų ginkluotiems pulkams kelius metus vadovavęs pulkininkas Grigorijus Burlickis sako: "Lietuva vaitojo, ji plūdo kraujuose, bet nepasidavė". Nuo tos baisios klaukumos šitame kare Lietuvoje sovietų vadas apsvaigo, susigriebė ir pirmajai progai pasitaikius pabėgo į užsienį.

O kur gi tas karas buvo vedamas? Ne kur kitur, kaip ūkininkų laukuose, jų sodybose, gryčiose, kluonuose ir kitose prie jo namų esančiose vietose, kaip miškai, raistai, durpynai ir kt. Visur okupantas buvo sukaišiojęs savo ginkluotas divizijas, o jas atkakliai savo ginklais naikino mūsų partizanai visos tautos palaikomi.

IV.

Šitokių kovų sukuriuose, okupacinė administracija iš naujo ėmėsi pertvarkyti žemės valdymą ir tuoj pačiu iššaukdama vis didesnę ir didesnę ūkininkijos pasipriešinimą. 1960 metais Vilniuje buvo išleista Marijono Gregorausko parašyta knyga, pavadinta "Tarybų Lietuvos Žemės ūkis 1940—1960 m.", kuri netiesiogiai atidengia daug šurpių vaizdų, kaip sunkiai bolševikai kovojo su Lietuvos ūkininkais, o juk dar sunkiau buvo kovoti ūkininkams su sovietų ginkluotomis kariuomenės dalimis. Gregorauskas pripažįsta, kad bolševikai, pertvarkydami žemės ūkį jų vadinamais socialistiniais pagrindais, Lietuvos kaime sutiko tokį pasipriešinimą, kuris sukėlė didelius gamybinius nuostolius žemės ūky. (73 psl.). Suprantama darbo jėgos, t. y. žmonių ir gaminamų

gėrybių. Autoriaus žodžiais tariant per dvidešimt "buržuazinės nacionalistinės" Lietuvos valstybės valdymo metų stipriai išaugęs kapitalizmas su "buožija" ir sustiprėjęs privačiasavininkišką, ypač vidutinių valstiečių, psichologiją. Atseit, vidutinieji Lietuvos ūkininkai, dėka buvusios žemės reformos ir kaimų į viensėdžius išskirstymo, gerai ekonominiai, tautiniai ir psichologiniai sustiprėję, bolševikams buvo ilgai nenugalima tvirtovė ūkininkus palaužti ir gerai tarpusį žemės ūkį sužlugdyti, nors tam buvo vartojamos įvairiausios priemonės.

Dar 1940 m. okupacinė sovietų valdžia, palikdama vienam ūkiui dirbti nedaugiau kaip 30 hektarų žemės normą, visas kitas žemes popierėje buvo padalinusi bežemiams ir mažžemiams. Jų vadinamieji naujakuriai visai nedaug kas ta jiems duota žeme pasinaudojo, nes beveik niekas iš jų neįsikūrė. Jie neįsikūrė, beveik taip pat, tik dėl psichologinių sumetimų, o ne dėl to, kad kas nors tuo metu jiems būtų sutrukdęs. Ne iš-

(Nukelta į 5 psl.)

GRAMERCY SHIPPING CO.

(ISTEIGTA 1945)

118 E. 28 STREET,
New York 10016, N. Y.

ŠVENTĖMS PATARIMAI

Aukščiausios kokybės vakarinių kraštų maisto siuntiniai.

Gr. 213 AUSTRALIA \$26.00
20 sv. kvietinių miltų, 20 sv. smulkaus cukraus.

Gr. 223 SERGEI \$31.00
22 sv. kvietinių miltų, 11 sv. smulk. cukraus, 2¼ sv. margarino, 2¼ sv. bekonos, 2¼ sv. razinku.

Gr. 238 VERA \$49.00
11 sv. kvietinių miltų, 11 sv. cukraus, 2¼ sv. ryžių, 2¼ sv. grikių kruopų, 2¼ sv. bekonos, 2¼ sv. rūkyto kumpio, 2¼ sv. salami, 2¼ sv. taukų, 2¼ sv. maišytų džiovintų vaisių, 500 grm. degintų kavos pupelių, 250 grm. geriausios rūšies arbatos, 2 šmolčiai tualetinio muilo LUX.

ANGLIŠKI AUDEKLAI

Siuntinys B-1 — vyrams ir moterims — \$54.75

3½ jard. 100% vilnonės medžiagos vyriškai eilutei - kostiumui.
3 jard. rayono - satininio pritaikyto pamušo, 4 jard. bovelinės medžiagos suknelėms ir bliuskutėms,
3 jard. 100% vilnonės medžiagos suknelėi, 1 pora vyriškų apatinių (marškiniai ir ilgos kelnės).

MOTERIMS SPECIALIAI

3 jard. 100% vilnonės paltui medžiagos, 3 jard. pritaikyto rayono - satininio pamušo, 3 jard. 100% vilnonės medžiagos moteriškam kostiumui, 3 jard. pritaikyto rayono - satininio pamušo, 3 jard. verpto rayono žiemos suknelėi, 8 jard. rayono suknelėms ir bliuskutėms, 8 jard. medvilninės medžiagos vasarinėms suknelėms ir bliuskutėms.

Visos kainos pilnumoje. Jokių kitų primokėjimų.

Pilną katalogą gauti — rašykite angliškai ar rusiškai.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1278

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

LIETUVOS ŪKININKŲ . . .

(Nukelta iš 4 psl.)

kūrė todėl, kad jie labai gerai nujaudė, jog už šios žemės reformos, Kremliuje buvo žemės ūkio sukolchozinimo planai, kurie ir senuosius ūkininkus ir naujakurius padarys kolchozų baudžiauninkais.

Ilgai laukti nereikėjo, nes jau 1941 m. sausio mėnesį Mažeikių apskrityje buvo įsteigtas pirmasis kolchozas, Gulbinų, Mažeikių ir Montaviškių kaimų žemėse. Tuomet dar vienur kitur buvo įsteigti keli kolchozai. Reiškia, ir senųjų ūkininkų ir vadinamųjų naujakurių buvo nujaudimas teisingas, kad iš Kremliaus ateina kolchozinimo banga. Ir visai pagrįstai bolševikų pravestąją žemės reforma niekas nepasitiekė jos pastovumu. Antra ėmus, niekas nepasitiekė ir dargi netikėjo, kad bolševikų armija ilgiau Lietuvoje galėtų išsilaikyti, kuomet Europoje užėdė Didysis karas.

1944 m. sovietai savo žemės reformą pagilino, nes anksčiau paliktoji naudotis žemės norma 30 hektarų buvo sumažinta iki 20, o daug kur iki 5 hektarų. (112 psl.). Vykdamas šią žemės reformą, buvo išvystytas nepaprastas ūkininkų, Gregorauskos terminu buožių, puolimas. Dideliu bolševikišku įnirtimu atiminėjo iš ūkininkų gyvulius, mašinas, padargus, grūdus ir trobesius. O ūkininkai dėl savo ir dėl tautos laisvės labai atkakliai priešinosi. Šioje kovoje, kaip knygos autorius rašo, ūkininkai vartojo tokias kovos priemones: sabotazą, gandų skleidimą, skverbimąsi į valdžios įstaigas, įmones, organizacijas, kaip kooperatyvai, tikslu trukdyti ir ardyti darbą iš vidaus, kartu intensyviai veikiant partizanams, bolševikų banditais vadinamiems (113 psl.). Nesunku atspėti bolševikų vartotas kovos priemones nugalėti nepasiduodančią ūkininkiją.

V.

Kai nei vadinama žemės reforma, nei įvairiausių rūšių kooperatyvų steigimu, nei kitokiais viliojimais nepasisėkė ūkininkų ir naujakurių palenkti rašyti į kolchozus, pats žiauriausias puolimas prieš ūkininkus buvo pradėtas tik 1947 metais. Gregorauskas mini du tų ryžtingųjų kovų, iš abiejų pusių, etapus: 1) buožijos (ūkininkų) kaip klasės sutriuškinimas ir 2) kolektyvizavimo užbaigimas ir jo įtvirtinimas 1950—1951 metais (74 psl.).

Oficialiai žemės ūkio kolektyvizacija buvo paskelbta 1948 m. kovo 24 d. Bet teroras buvo sustiprintas žymiai anksčiau, nes jau buvo iš ūkininkų atimta per šimtą tūkstančių trobesių, daugiau kaip 160.000 gyvulių ir daugybė kitokio turto. Kyla klausimas, kur dingo žmonės, iš kurių buvo atimta tiek trobesių? Atsakymas vienas — jie buvo ištremiti mirčiai į Sibiro koncentracijos stovyklas. Ir iš tiesų, vos tik paskelbus kolektyvizacijos dekretą, gegužės mė-

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, DECEMBER 11, 1965

nes gyvuliniais vagonais Sibira buvo išvežta apie 100 tūkstančių kaimo gyventojų.

Ryšium su šitokiomis teroro priemonėmis ūkininkai patys bėgo ir kur tik galėjo slapstėsi. Ne tik pavieniai kaimai, bet ir ištisi valsčiai buvo palikę apytuščiais, be žmonių, laukais. Baigiant sukolchozinimą, 1951 m. dirvonavo krašte apie 900 tūkstančių hektarų žemės (161 ir 213 psl.). Su ūkininkais, bolševikų buvo lygiai traktuojami ir visi jų naujakuriai, kurie lygiai, kaip ūkininkai buvo priešingi kolchozams. Apie tai Gregorauskas liudija taip: "Didelė dalis naujakurių, ilgus metus svajojusių apie nuosavą ūkėlį, dar norėjo jame paūkininkauti". (167 psl.). Tai visai suprantama, ūkininkiškas principas, nors šiuo tveju ir gautoje tik naudotis žemėje: čia mano namai, čia mano ūkis, svetimo nenoriu, savo neapleisiu. O šitoks nusistatymas griaua visas komunizmo teorijas, kaip aiškiai priešingas žmogaus prigimčiai ir psichologiškai ir materialistiškai imant.

Šitose visose kovose Lietuvos kaime, sovietai ypatingai stengėsi sukiršinti tarp savęs vietos gyventojus, kad, jų terminais sakant, darbo valstiečiai išėitų ir kovotų prieš buožes, t. y. ūkininkus tuos, kurie turėjo daugiau kaip 25 hektarus žemės arba turėdavo samdinių. Tačiau ir čia sovietai visiškai pralaimėjo. Jie nesukėlė jokių kov-

Adomas Varnas

"Ant politikos laktų"

vų tarp kaimo gyventojų, išskiriant atsitikimus, kai buvo kovoje su okupantų pastatytais pareigūnais — sovietinius planus kaime norėjusiais vykdyti. Jokia klasinė neapykanta tarp žmonių nebuvo sukelta. Visi jautėsi esą vienos tautos, vienos motinos broliais ir seserimis, nežiūrint ar kam buvo atimtas laukas ar jis kam nors kitam buvo pažadėtas. Jie visi teturėjo vieną priešą — okupacinę valdžią, kurios visa galia buvo rusų rankose. Tokiose sąlygose žemės ūkis smukte smuko, nes ir Gregorauskas rašo: "Žemės ūkyje, palyginti su prieškariniais metais, žymiai sumažėjo darbo jėgos, ypač darbininkų vyrų skaičius". (172 psl.).

O iš kur ta jėga bebus, jei jau 1949 m. pirmame pusmetyje kolchozinimo keliu buvo panaikinti visi ūkininkai. Be to, baigiant kolektyvizuoti, jau ir iš kolchozų buvo išmesta per 20 tūkstančių ūkininkų šeimų. (178 psl.). Juk šitų žmonių okupantas taip iš savo rankų nepaleido — jie buvo nutremti Sibiran.

Drauge su galutine žemės ūkio kolektyvizacijos pabaiga 1951—1952 metais išsismė ir partizanų jėgos ir pasibaigė didžiosios ir kruvinosios kovos Lietuvoje, rusų okupuotoje. Prasidėjo antras ūkininkų ir tautos gyvenimo laikmetis. Ūkininkams buvo užkrauta kolcho-

(Nukelta į 6 psl.)

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.,	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306

Dagys

"Naujo genijaus atradimas" (tapyba)

LIETUVOS ŪKININKŲ . . .

(Atkelta iš 5-to psl.)

žų vergija, o visai Lietuvai — Rusijos vergija.

VL

Dabar mėginame trumpai pažvelgti, kaip gyvenimas eina sukolchozintam žemės ūkyje. Viskas atsivėrė komunistų, kaip Kremliaus patikėtinių rankose. O šiuo metu Lietuvoje yra apie 90 tūkstančių komunistų ir apie 10 tūkstančių registruotų kandidatų į komunistų partiją. Tai turčių ir didžiųjų privilegijų klasė, kuriai, kaip nuteistais Jugoslavijos komunistas M. Džilo savo knygoje "Naujoji Klasė" rašo, priklauso turtų nuosavybė, jėga juos valdyti ir jais naudotis.

Lietuvon privežta rusų ir kitokių svetimtųjų apie 200 tūkstančių asmenų. Tarp jų didelė dalis komunistų, kurie labai tirštai papildo komunistų eiles. 1962 metais Lietuvos kaimo komunistų skaičiai buvo tokie: 84 procentai kolchozų pirmininkų, 91 procentas sochozų direktorių, 18 procentų brigadininkų, 24 procentai gyvulių fermų vedėjų, 9 procentai mechanizatorių, 4 procentai darbininkų ir tarnautojų ir 2 procentai kolchozininkų. Pačiuose kolchozuose ar sochozuose su 600—700 gyventojų, komunistų skaičius svyruoja nuo 12 iki 40. Iš šių duomenų matyti, kad kaimas dar nesukomunistintas, tik kas jame yra priklauso mažai komunistų saujelei.

Tačiau ši naujoji ponija jau išsigando savo darbo vaisių, nes nepajėgia pakelti žemės ūkio produkcijos ir išugdė didelius kriminalinius nusikaltimus savo komunistinei nuosavybei.

Žemės ūkio produktų gamyba vis dar nesiekia prieškarinės laisvoje Lietuvoje turėtiosios gamybos. Kol kas vidutiniškai vieno hektaro grūdų derliai teiseikia tik iki 10 quintalų, tuo tarpu anuo metu pasiekdavo iki 12 quintalų. Per paskutinius dešimtmečius Vakarų Europos dalyje derliai pakilo 30—40 procentų, o sovietai nei savo aruodų nepripila, nei geros kokybės grūdų prisikulia. Gyvulių skaičius jau maždaug toks pat, koks buvo prieš karą. Kiaulių jau net daugiau, bet avių trigubai mažiau. Arklių taip pat trigubai mažiau. Tiesa, jie pra-

lenkė traktoriais: anuo metu turėjome tik apie tūkstantį traktorių, o dabar jų yra apie 30 tūkstančių. Bet kokia išvada? Traktorių daug, o duonos maža, kadangi žmonės kolchozų ir mašinų vergais padaryti, o niekur nebeliko ūkininkiškos dvasios.

Patys sovietai jau nepaprastai išgarsino pas juos išsiplėtusį ekonominį kriminalą, kurio nei kaip negali nugalėti. Daug jo yra ir pavergtoje Lietuvoje, o už ką nemažas žmonių skaičius jau nuteistas ir sušaudytas. Rysium su tais kriminalais yra sustiprinta kontrolė ir pavadinama Partinė - valstybinė kontrolė, prieš nusikaltimus komunistinei, o tiksliau Sovietų Sąjungos nuosavybei.

Štai ir keletas pavyzdžių, rodančių nusikaltimus komunistinei nuosavybei: 1) kas krautuose pirka duona, miltai ar grūdais šeria gyvulius, 2) kas dėl to bėginėdamas po krautuves gaisrą laiką ir neina dirbti visuomeninio (suprask bet kurio viešojo darbo), 3) kas šiais produktais nušertų gyvulių skerdieną pardavinėja, ir kt. O gana apšėliai yra ir kitokių anti-kolchozinių reiškinų. Pvz. sėjos metu daug grūdų ar trąšų maišų atsiduria krūmuose, kolchoze dažnai būna kelios dešimtys gyvulių tai per daug tai per maža prirašytų, žiūrint kaip kuriam kolchozui patogiau kombinuoti. Kai oficialiai pranešta, kad rugiais apšėti 180 hektarų lauko, patikrinus randama tik 115 hektarų. Reiškia 65 hektarų sėkla nuėjo kitur. Kitame kolchoze parodoma 21 hektaru apšėtas plotas mažesnis. Tai reiškia, kad 21 hektaro derlius į kolchozo aruodus vargu bau pateks. Esą apšodinta 12 hektarų bulvėmis, o faktinai tik 4. Kai 21 veislinė kiaulė kolchoze per metus teatveda tik 114 paršiukų, iš kurių per mėnesį kitą jų 40 krinta. Žinoma jie krinta į kitus tvartus, o kiti dar neužregistruoti jau buvo pasiskirstyti. Kai vos padėjus tvarto pamatus, pranešama, kad jau ir sotgas uždėtas ir, žinoma, asiguoti tai statybai pinigai taip pat išleisti.

Šitokiems reiškiniams rusai ir savo keiksmų žodyną gerokai papildė. Lietuviškai jis skamba šitaip: sabotazas, kysininkystė, privatnaudiškumas, vertėlgiskumas, veltėdystė, grobstymas, prirašymas, nurašymas, prasi-vaikščiojimas ir kt.

Koks atkaklus Lietuvos ūkininkų pasipriešinimas sovietinei žemės ūkio santvarkai ir kartu okupacijai, pacituosiu Tamsoms šio lapkričio 23 d. Vilniaus Tiesą. Jos korespondentas, apilankęs savo gimtąjį Pazaspių kaimą, Lazdijų rajone, apie jį rašo: "Atkaklus, laukdamas pavarario su tuščia bulvių duobe, užsispyręs, draskydamas pažlugusią žemę sėjai, atžagarus kiekvienai naujovei, pasišaušęs prieš kiekvieną naują vėją". Ir ką jis turi daryti, jei kaimo gyventojams tetenka tik menki trupiniai nuo poniško komunistinio stalo. Kol kas, nei Lietuvoje, nei čia niekam nepasisėkė nustatyti vidutinis metinis kolchozininko uždarbis. Ne kartą mėginau ir aš jo ieškoti ir, pagal savo apskaičiavimus randu, kad žemės ūkio darbininkas kolchoze per metus uždirba nuo 40 rublių iki 400 rublių. O tie 400 rublių dabar yra daug mažiau, negu nepriklausomoje Lietuvoje buvo 400 litų, dažno žemės ūkio darbininko, ūkininko išlaidoms, alga. Į šias jo pajamas neįeina pajamos, jo gaunamos iš jo sodybinio sklypo. O vistik tenka džiaugtis vienu reiškinium, kurį pati sovietinė spauda Lietuvoje pripažįsta. Ji nepaprastai daug prirašo apie kriminalinius nusikaltimus komunistinei nuosavybei, bet tuo pat metu stebisi, kad tie patys žmonės, savo asmeniškiose santykiuose esą nepaprastai sąžiningi, nes nėra jokio asmeniško turto apilėšimų. Ne tik tuo, bet ir kitais dalykais, kurie lietuvių tautos, tokiose baisiose sąlygose išlaikomi. Kol kas mūsų tautoje bolševikams nepasisėkė sugriauti:

1) tautinio pajautimo ir atsparumo, 2) religinio jausmo ir praktikos, 3) žmonių moralės, 4) įgimtos žmogaus teisės nuosavybei, ir 5) vilties sulaukti laisvos nepriklausomos demokratinės Lietuvos.

SKAITYK PATS IR PARAGINK
KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS

Tas pats žodis, bet koks skirtumas!

Vienas turtingas Indijos maharadža susirgo akimis ir iškvietė iš New Yorko akių specialistą, kurs nuskrūdes padarė maharadžos akių operaciją ir tas greit pasveiko.

Gerai užmokėjęs maharadža pats amerikietį palydėjo į lėktuvą ir atsiveikindamas įteikė jam priedų maišuką su deimantais. "Tamsta išgelbėjai mano akis ir aš noriu kuo nors atsi-gerinti", pasakė maharadža.

— O, ne, aš negaliu tokių dovanų priimti, — užprotestavo daktaras. — Tamsta man gerai užmokėjote ir to visiškai pakanka.

— Tai prašom parvežti mano dovanėlę savo žmonai — tarė maharadža duodamas brangių rubinų antkaklę. "Labai dėkingas, bet negaliu priimti", teisinosi daktaras, "Tamsta man jau parodėte užtenkamai didelį gerumą". Nebent, prie progos nupirkite man pora golfo klubų" (Klubu angliškai vadinami golfo kamuoliukams mušti pagaiškščiai).

Nepraėjo nė mėnesio laiko, kai daktaras gavo iš maharadžos telegramą kurioje pranešama: "Nupirkau tamsta keturis golfo klubus (Golf Clubs), tik apgailėstauju, kad vienas jų — Maine valstijoje — tuo tarpu neturi maudymosi baseino".

**DON'T
FORGET...
EVERY
LITTER
BIT HURTS**

Dad! Mom! Please . . . lead the way to the litter basket. Use car litter-bags, too. Make it a family project to keep streets, highways litter-free.

KEEP AMERICA BEAUTIFUL

Published as a public service in cooperation with The Advertising Council

**SVARBU
DOVANOS ŠVENTĖMS
PER
PODAROGIFTS, Inc.**

220 PARK AVENUE SOUTH, NEW YORK 10003,
(kampas 18-tos gatvės)
Tel.: 228-9547

ŠVENČIŲ SEZONUI, specialiu susitarimu su VNEŠPOSYLTORGU ir pagal tam tikrą patvarkymą, užtikrinamas LAIKU pristatymas užsakytu dovanų Jūsų giminėms U.S.S.R tiesiog į namus.

Neatidėliokite rytojaus diena! Aplankykite mūsų parodinę salę, kurioje rasite pavyzdžius dovanoms. Pareikalaukite mūsų iliustruotų katalogų.

PARINKITE DOVANĄ SAVO GIMINĖMS:
Automobiliai, motociklai, dviračiai, šaldytuvai, skalbiamos mašinos, siuvamos mašinos, foto aparatai, radio priimtuvai, transistoriai, muzik-bajonai, akordeonai, laikrodžiai ir kitos pramonės prekės - išdirbiniai.

Ivairiausios rūšies gražūs audiniai ir kitokie rusų dirbiniai nepalyginamai žemomis, atpigintomis kainomis.

Šalikai, Orenburgiškos pūkinės ir vilnonės skaros, spalvoti užtiesalai, lininės staltiesės, Minko ir natūralios karakulinės kepurės. Kaproninės kojinės ir daug kitų prekių.

Didelis pasirinkimas maisto siunfinių, delikatesų ir kitų vyno — degtinės gaminių.

ATSIMINKITE: Jūsų dovanos be jokių primokėjimų, maito ir neribotame kiekyje pristatomos giminėms užsakius firmoje:

PODAROGIFTS, Inc.
Vienintelė Vnešposyltorgo atstovybė Amerikoje jūsų dovanų užsakymams.

NAUJOS KARTOS NUSITEIKIMAI OKUPOUOTOJE LIETUVOJE

Neįprastai atvirą Lietuvos jaunosios kartos nuotaikų apibūdinimą pateikė lapkričio 13 dienos Literatūra ir Menas (rašytojų, dailininkų kompozitorių ir kitų menininkų savaitraštis), skaitytojų tribūnoj idėjes Vilniaus Skaiciaivimo mašinų gamyklos inžinieriaus Broniaus Kiškio straipsnį apie laiką, žmones ir poeziją.

"Pabandykite išgilinti", — sako naujos kartos lietuvis vilnietis inžinierius, jaunimo ir poezijos stebėtojas, — "koku gi laiku gyvename? Geru laiku — atsakys kiekvienas, jei tik iš viso neabejingas laikui. Bet to mažai. Idomiu laiku. Sudėtingu laiku. Iš vienos pusės — didžiuliai mokslo laimėjimai, šuoliškas technikos vystymasis. Iš kitos esminiai poslinkiai mūsų šalies gyvenime: sugrįžęs žmogaus vertės pajautimas, tam tikras skeptiškumas visokios rūšies staibų ir net autoritetų atžvilgiu, realus požiūris į visa, kas supa mus. Viso to reikšmė akivaizdi. Deja, saulė ne be dėmių. Yra pas mus ir tokių, kurie asmenybės laisvę norėtų paversti anarchistine 'viskas galima', kuriems tai, kad užsieny ne viskas bloga, maždaug tolygu 'viskas gera'. Tai, žinoma, būdinga nekritiškiems protams, daugiausia jaunimui ir būtent tai jo daliai, kuri gyvenimo patirtį įgijo šil-tam pasitūrinčių tėvų prieglobsty, (Pasitūrintieji reiškia — geras pozicijas užėmusieji režiminėje administracijos ar pramonės mašinoje. Red.) savo gyvenimišką išmintį kaupė į save panašiu draugijoj. Faktas tampa problema".

Toliau inžinierius cituoja literatūros kritiko J. Lankučio tame pačiame laikraštyje spalio 2 d. paskelbtas pastabas:

"Išėikime pavakare į gatvę ar parką ir visur sutiksime jaunuolį su tranzistorium ant kaklo, įsijungusį trunkią užsienio džazo muziką. Kas jis? Ar tik satyros vertas objektas? Jis susižavėjęs kalba apie mašinų ir technikos pasaulį, mokslo atradimus, sporto varžybas, mėgsta gerą filmą, neapkenčia nuobodybės, keikia biurokratus ir sukčius gamykloje... Abejoju ar jis eis į 'Romeo ir Džiuljetą', kurią stato naujasis jaunimo teatras. Taigi, kokią reikia parašyti knygą, kad šis jaunuolis pasiimtų ją kartu su tranzistorium..."

"Kas gi iš tikrųjų tas jaunuolis?" — samprotauja apie literatūros kritiko apibūdintą herojų inžinierius Kiškis: — "Oficialia statistika negalim pasiremti, remkimės faktu. Dabar anksti temsta, ir kokią aštuntą valandą jau galima eiti vaikščioti, o vasarą reikia laukti dešimtos, vienuoliktos'. Tai tokio pat jaunuolio žodžiai, nusakantys jo gyvenimo būdą. (Lietuvoj dabar taip vėlai temsta todėl, kad laikrodžiai rodo Maskvos laiką, dvi valandas daugiau, negu būdavo Lietuvos oficialus laikas, arba apie pusantros valandos daugiau, negu normalus 'saulės laikas')."

Gal jis ir kalba apie technikos laimėjimus, bet savo darbu prie visų laimėjimų prisideda tiek mažai, kiek tik tai jam įmanoma. Jis mėgsta filmus — su jo parama kino teatrai 'ištempia' planą, metų gale paleidę į apyvartą montekristus, muškietininkus, septyniukes. (Septyniukės — filmas "Septyni broliai ir septynios nuotaikos", su Rūta Kilmonyte, kaip tik ir šiuo metu vėl rodoma Vilniuje. Šis filmas, kaip ir "Grafas Montekristas", "Trys muškietininkai" ir ypač "Tarzanas nuotykių" be vargo palengvina kino teatrams įvykdyti bilietų pardavimo planą, kai rusiški filmai nepritraukia pakankamai žiūrovų). Jis keikia biurokratus (dėl sukčių vargu ar suka sau galvą), bet pati biurokrato sąvoka jam apima visus, kurie varžo jo 'laisvę'. Jis nepakenčia nuobodybės — nuobodybė jam ir 'Romeo ir Džiuljeta', ir japonų filmas 'Plika sala', ir mūsų 'Paskutinė atostogų diena', poezija, kalbos apie meną, gyvenimą, o simfonija jam 'tirliavimas'. Jis mėgsta trunkią džiazą muziką. Nenuostabu. Jis mėgsta viską, kas neverčia jo susimąstyti, kas atitraukia nuo galvojimo, nes, jei jis imtų galvoti, tektų susimąstyti ir apie save, o tada jis jau būtų nebe jis".

Neturėdamas statistikos, inžinierius tačiau teigia, kad taip nusiteikusių jaunimo Lietuvoje esanti tik dalis, greičiausia net mažesnė dalis. Yra ir kitaip nusiteikusių jaunimo, kuris "užpildo teatrų, filharmonijos 'galerijas', didesniąją 'žinijos' (paskaitų) salę dalį, buvusius populiarius koncertus Paveikslų galerijoj (katedroj)". Anot jo neoficialios statistikos, dauguma matematikų, mokslininkų mėgsta rimtąją, 'sunkiąją' muziką, domisi daile. Bet ir šie įvairūs: "šiuolaikinio žmogaus sąvoka negali būti traktuojama kaip koks nors statistinis vidurkis, kaip asmenybės niveliavimas, kas buvo būdinga kulto (atseit, Stalino) laikų žmogaus supratimui. Sunku pasakyti, kas turi platesnį skaitytojų ratą — Alf. Maldonis ar Alg. Baltakis, Vl. Šimkus ar J. Vaičiūnaitė — tokios skirtingos meninės individualybės. Poezijos reikia įvairios. Ir vis tik ji privalo turėti kažkokias bendras tendencijas, labiausiai atitinkančias epochos tendencijas, bendrą kryptį, reikalingą esamos visuomenės žmogaus vystymosi kryptėčiai. Be abejo, čia vienu brūkšniu kokio nors maršruto nenubrėši — jį keis, koreguos kiekviena pragyventa diena".

Taip pasmerkęs asmenybės niveliavimą ir visuomeninio žmogaus vystymosi krypties vienu brūkšniu nustatinėjimą, — pasmerkęs savo ir, atrodo, naujosios kartos rimtosios dalies vardu, inžinierius pasisako ir prieš jau baigiančią Lietuvoje išnykti publicistinę "poeziją":

"...su daug senesnėmis tradicijomis yra 'aktualijų' poezija — laikraščių dienos temų sprau-

dimas į eilėraščių rėmus, brovimasis į tas gyvenimo sritis, kuriose labai sėkmingai susitvarko laikraščių vedamieji straipsniai. Tai siejasi su dar iš penktojo dešimtmečio (1941-50 m.) pasilikusiu poezijos dalijimu į asmeninę ir pilietinę. Kam visa tai? Juk ir partinis darbuotojas, ir kolūkietis, ir studentas — pirmiausia žmonės".

Ryšium su tuo, inž. Kiškis atvirai pareiškia, kad "tiek kritikai, tiek ir pačiai poezijai klūtim darosi nerealus mūsų gyvenimo, mūsų epochos (atseit, komunizmo eros) supratimas, ne-teisingas įvertinimas, išpūstas jos traktavimas". Jis pritaria Alf. Maldonio eilutėms: "Epocha priprato prie himnų, prie odžių priprato širdis". Literatūros kritikas V. Kubilius apie šias eilutes buvo išsitaręs su priekaištu Maldoniui, kam, esą, tasai skundžiasi himnais epochai. Inž. Kiškis mano, kad Maldonis tais žodžiais "Nesiskundžia. Poetas tik sako (o tai ir yra tas 'skeptizmas su ironija aukštam tonui', kurios kritikas pasigenda mūsų poezijoj), kad oratoriams laikas palikti tribūnas, nes klausytojai seniai jau žvilgčioja į laikrodžius..."

Ne tik poetams, o ir visiems "epochos" pagyrynams jaunas inžinierius taria į akis:

"epochą didžią daro ne ji pati savaime. Ją tokią daro žmogus — toks, kaip bet kuris gatvėj sutiktas, nereikalaujantis sau momento, bet reikalaujantis, kad su juo būtų kalbama, kaip su žmogum, o ne kaip su Elbrusu (aukščiausiu Kaukazo kalnu). Epochos didybė tokia pat reliatyvi sąvoka, kaip ir visos kitos. Nereikia jos menkinti, bet panegirikos, beveiksmingai nublukę lozungai ir teatrališkas šokinėjimas ir skeryčiojimas, vaizduojantis darbą, jai taip pat nereikalingi".

Tame pačiame Literatūros ir Meno puslapyje naujosios kartos poetas irgi pasisako už individualumą: "Realiai džiaugiuos mūsų poezijos maršrutu nuo

bendrų deklaracijų, štampu — prie intymaus lyrinio dienoraščio. Štai iš čia, iš stoties 'Intymioji', ir tegali šakotis įvairios magistralės: kam į Kubos revoliuciją, kam į kaimą, kam į senamiesčio gatves lyjant..."

"Ir vis dėlto", — sako Vl. Šlaitas — "dar pasigendu naujoviško, gilaus ir netikėto veikalo, pačios gyvenimo esencijos, ilgų rašytojo stebėjimų ir apmąstymų rezultato. Sutinku tokios knygos palaukti iki sekančio rašytojų suvažiavimo, o jei reikės — dar ilgiau". (E)

Savo naminę vaistų spintelę reikia nepaprastai švariai ir tvarkingai užlaikyti, kaip šiame vaizdelyje parodyta: išimti visas bonkutes ir išmazgoti lentynas; patikrinti visus užrašus, kad neįvyktų klaidų, nes vaistų sumaišymas gali būti fatališkas, patikrinti, kokių vaistų trūksta ir juos papildyti kad būtų bet kokiam netikėtumui pasiruošęs.

RECEPTŲ
SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistiniai
IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

Angliški sveikinimai Padėkos dieni
ir Šv. Kalėdoms

Sveikinimai gimtadienio, vardadienio, vestuvių ir įvairių sukaktuvių proga, linkėjimai greičiau pasveikti ir padėkos ir visokioms kitoms progoms kortelės lietuvių ir anglų kalba.

Fanny May saldainiai.

2557 West 69th Street
TEL. PR 6-4363

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

DR. ČESLOVAS BANKOVSKIS

Devyni grybų rinkėjų ir valgytojų įsakymai

Lenkijos Lietuvių Visuomeninės Kultūros Draugijos Centro Valdybos Varšuvoje leidžiamame mėnesiniame laikraštyje "Aušra" Nr. 8 yra Dr. Česlovo Bankovskio straipsnis apie grybus, jų naudą ir nenaudą bei pavojus. Kadangi Lietuva, Lenkija, ir bendrai Europa yra turtinga įvairiausiais grybais, kuriuos žmonės ten nuo senų senovės renka ir valgo, taigi, moka atskirti gerus nuo blogųjų, bus naudinga ir Amerikos lietuviams su D-ro Bankovskio straipsniu susipažinti, nes šiame krašte su grybais reikia būti dar atsargesniais, kaip Europoje, kadangi čia auga labai daug visiškai kitokių, nepažįstamų ir neištirtų, jų tarpe nuodingų ir mirtį nešančių rūšių.

Straipsnis seka:

Pas mus Lenkijoje kasmet pasitaiko nusinuodijimų grybais ir visuomet seka tam tikras mirtinų įvykių skaičius, įvyksta tai dėl pagrindinių žinių apie grybus stokos pas grybautojus. Be to turime dar visą eilę liaudies būdų — prietarų valgomiems grybams nuo nuodingųjų atskirti.

Jau babiloniečiai, graikai ir romėnai žinojo nuodingų grybų savybes. Karo metu (dėl maisto stokos) užsinuodijimai grybais pasitaiko dar dažniau.

Užsinuodijimą išsukia tam tikri cheminiai junginiai (nuodingosios medžiagos), yra jų keletas, už tai ir užsinuodijimo požymiai būna įvairūs.

Išvardinsiu pavyzdžių dėliai keletą svarbesnių: falaidinas, labiausiai nuodingas junginys, 1/20,000 gr. užmuša pelę, amanitinas, 10 kartų stipresnis už falaidiną. Aukščiau išvardinti nuodingieji junginiai randasi visų pirma musiomiriuose, ypač žalsvuosiuose musiomiriuose. Apie 90% mirtinų įvykių priežastimi būna šios rūšies grybai. Amanitatoksinas ir muskarinas priklauso prie šilumai atsparių

junginių ir verdant nepranyksta, panašiai kaip kai kurie baltyminiai junginiai, panašūs į glikozidus. Verdant ir nupilant vandenį negalima pašalinti nuodų. Helvelinė rūgštis pašalinama verdant ir nupilant vandenį. Be aukščiau išvardintų, grybuose yra kitų nuodingųjų junginių nežinomos kilmės, nenustatytos cheminės formulės ir cheminio vaizdo.

Naudojantis savąja bei užsienio literatūra sukurti ir žemiau išvardinti sekantys "įsakymai":

1. Atsimintina, kad geriausiai ir tikriausiai vartoti grybus kaip prieskonius arba priedus prie kitų patiekalų (džiovintus, marinuotus), o ne kaip atskirus patiekalus. Niekad negalima jų daug valgyti.

2. Grybai maistingumo atžvilgiu nėra labai vertingi, nes į jų sąstatą įeina labai daug vandens (virš 90%), o likusieji tai baltimai, cukrus, riebalai, mineralinės druskos, vitaminai, pigmentinės medžiagos ir t. t. Be to, grybai sunkiai virškinami ir valgant reikia juos gerai sukramtyti. Nuryjant nesukramtytus, ne tik mažėja jų maistingosios dalys, bet gali tai išsukti virškinamojo trakto negalavimus.

3. Reikia atsiminti, kad grybai nėra tinkamas valgis vaikams, vyresniems žmonėms, sergantiems, o taip pat rekonvalescentams.

4. Reikia tinkamai paruošti grybų patiekalus: nuimti žievę nuo grybų kepurėlių (kur tik galima tai padaryti), senus sumedėjusius keimėdžius geriausiai išmesti kaip sunkiai virškinamus. Piaustyti į smulkius gabalėlius ir verdant nupildinti vandenį, ypač pritaissant tos rūšies grybus, kurie priklauso prie sąlyginiai valgomųjų, kaip, umedės, paalksniukai ir kiti.

5. Reikia taip pat prisiminti, kad džiovinant bei marinuojant grybai nenustoja nuodingųjų junginių, o gali tik kiek silpnėti jų veikimas.

A. Mončys

Medžio skulptūra

Pasitaiko, kad netinkamai užmarinuoti valgomieji grybai gali turėti nuodingų savumų. Toks įvykis atsitiko 1963 metais Silezijos Srodoje, kur visa šeima apsirgo suvalgius marinuotus paalksniukus. Geriau rinkti bei pirkti skyletbūdžius grybus kaip kad lakštabūdžius. Tarp šių paskutiniųjų būna daug pačių nuodingiausių grybų, kaip pav. žalsvasis musiomiris, stržepiak ceglasy ir kiti. Prie skyletbūdžių grybų priklauso visi tie grybai, kurie apatinėje kepurėlės dalyje turi vamzdelius, kuriuose bręsta grybo sporos. Prie skyletbūdžių grybų priklauso: baravykas, kazlėkas, maslėkas ir kiti, o prie lakštabūdžių priskiriame tokius, kurie apatinėje kepurėlės dalyje turi plokšteles — jų paskirtis ta pati kaip vamzdelių. Lakštabūdžių atstovai — tai paalksniukai, umedės, žaliukai, kelmučiai, o taip pat visi musiomiriai.

6. Neturime liaudies būdų nei atitinkamų nurodymų, kurių pagalba galima būtų atpažinti nuodingus grybus ir atskirti juos nuo valgomųjų, kaip pav. ryški spalva, kvapas, gleivėtumas, skonis, išsiskyrius skystis, vabzdžių atsilankymas, sliekų apgriauzimas, — visa tai neduoda reikiamų požymių grybams atskirti. Taip pat virimą su svogūnais, bei sidabrinio šaukšto arba monetos panerimą visiškai negalima laikyti praba, o yra tai tik pavojingos žmogaus gyvenimui pasakėlės; ne vienas žmogus mirė jų dėka. Sidabro pajuodėjimą gali išsukti siera, įeinanti į kai kurių grybų sąstatą, o ne nuodingos medžiagos. Reikia taip pat atsiminti, kad dauguma nuodingųjų grybų turi malonų vaisių grybų kvapą ir neblogą skonį. Vieninteliai požymiai tai botaniniai ir tik pagal tuos požymius galima atskirti

nuodingus grybus nuo valgomųjų, būtent jų išorė išvaizda, į kurią reikia atidžiai išžiūrėti radus grybą.

7. Rinkti tik sveikus ir gerai išsivysčiusius grybus, tik ne senus. Reikia ypač saugotis mažų grybų, nes gali jie būti labai panašūs į valgomuosius, o priklausyti prie nuodingųjų. Reikia rinkti į karbus arba į stiprias teksturines dėžutes — niekad į portfelius, kuprines ir terbes, nes juose grybai gali sušusti, sufermentuoti ar sugęsti. Nuo tokių grybų, suvalgius, pasitaiko virškinamojo trakto negalavimai, skausmai ir bereikalingi gydytojų kvietimai, skilvio ir žarnų perplovimai. Atsimintina taip pat, kad grybai, panašiai kaip žuvis, visų pirma turi būti švieži.

8. Surinktus grybus reikia atidžiai nuvalyti nuo visokių priemaišų, kaip: lapai, spygliai ir kiti augalai. Tos priemaišos, grybus laikant, gali išsukti grybų rūgimo procesą.

9. Reikia būti atsargiems perlaikant grybus. Geriausiai nuvalyti ir pritaistyti grybus tą pačią dieną kada buvo jie rinkti, jei jau ilgiau laikomi tai atitinkamai šaltoje vietoje pvz. šaldytuve arba pogrindyje. Kaip parodo stebėjimai, ilgiau laikomi valgomieji grybai būna užsinuodijimo priežastimi. Reikia pirkti grybus vienos rūšies, o ne mišrius.

Kazimieras Žoromskis

Naturmortas

VISI LIETUVIAI, KAIP PAVIENIAI
KAIP IR ORGANIZACIJOS, DRAUGIJOS — PAREMKITE SAVO AUKOMIS "NAUJIENU" MAŠINŲ FONDA, IŠSU SKUBI AUKA PASPARTINIS "NAUJIENU" TOBULĖJIMA

REMKITE SAVO PAJUDĖMO BONUS